

Eduskunnan hallintovaliokunta

HE 207/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Eduskunnan hallintovaliokunta on lähettänyt Kuhmon kaupungille lausuntopyynnön asian-
tuntijalausunnosta hallituksen esityksestä eduskunnalle, "HE 207/2022 vp Hallituksen esitys
eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lain-
säädännöksi". Hallituksen esityksen sisällön mukaan järjestämisvastuu julkisia työvoima- ja
yrityspalveluita koskien, samoin kuin mm. ELY-keskusten julkisiin työvoimapalveluihin liittyvät
hankintatehtävät siirtyisivät kunnille vuoden 2025 alusta lukien. Mainitun hallituksen esityksen
mukaan nykyiset työvoima- ja elinkeinotoimistot lakkautettaisiin, ja lakkautuksen myötä niiden
henkilöstö siirtyisi liikkeenluovutuksen kautta kuntien henkilöstöksi. Edellä mainittujen pääkohtien
osalta Kuhmon kaupunki tunnistaakin kyseisen lakiesityksen tuovan lainsäädännön tasolle
kuntakentän työllisyystoimijoiden pitkäaikaisen tavoitteen kuntien roolin ja toimintavaltuuksien
vahvistamisesta työllisyyden edistämisessä. Näin ollen Kuhmon kaupunki katsoo esityksen olevan
pääpiirteiltään kannatettava. Kuhmon kaupunki näkee kuitenkin aiheelliseksi tuoda esille eräitä
jäljempänä seuraavia, hallituksen esityksen sisällöstä poikkeavia ja sitä täydentäviä näkemyksiään,
jotka liittyvät mm. kuntien tasavertaiseen mahdollisuuteen saada siirtyvät palvelut aidosti osaksi
paikallista kuntaekosysteemiään, sekä vastuun sekä vallan jakautumiseen kuntien kesken.

Järjestämisvastuu tulisi siirtää tasavertaisesti kaikille Suomen kunnille

Käsillä olevassa hallituksen esityksessä esitetään edelleen, että voidakseen saada itselleen julkisten
työvoimapalveluiden järjestämisvastuun, kunnalla tulisi olla kuntalaisistaan koostuva, vähintään
20.000 henkilön suuruinen työvoimapohja. Jos kunnan työvoimapohja olisi mainittua pienempi, tulisi
kunnan muodostaa muiden kuntien kanssa yhteinen työllisyysalue, jonka osalta julkisten työvoima-
ja yrityspalveluiden järjestämisvastuu olisi joko kuntayhtymällä tai vastuukunnalla. **Kuhmon
kaupungin näkemyksen mukaan hallituksen esityksessä ei kuitenkaan esitetä kattavia
perusteluja sille, miksi järjestämisvastuuta ei voitaisi siirtää tasaveroisesti kaikille Suomen
kunnille. Koska tällaisia perusteluja ei ole esitetty, tulisi mainittu 20.000 henkilön suuruinen
työvoimapohjarajoitus työllisyyspalvelujen järjestämisvastuun saamiseksi poistaa
lainvalmistelun tässä vaiheessa pysyvästi ja kokonaan.** Jos järjestämisvastuu kuitenkin
siirretään hallituksen esityksessä nyt kuvatulla tavalla, merkitsee se käytännössä sitä että Suomen
kuntakentän yli kolmestasadasta kunnasta alle 10 %, eli alle kolmekymmentä kuntaa voi saada
järjestämisvastuun itselleen. Muiden kuntien tulisi muodostaa joko kuntayhtymiä tai
vastuukuntamallin pohjalta järjestettyjä työllisyysalueita. Kuhmon kaupunki pyytää saada kiinnittää

hallintovaliokunnan jäsenten huomiota siihen, että jos palveluiden järjestämisvastuu kuntien enemmistön osalta siirtyy pois peruskunnan organisaatiosta, kuntayhtymään tai vastuukuntaan, katkeaa samalla yhteys peruskunnan järjestämisvastuulla oleviin kuntaekosysteemin muihin osiin, esim. koulu- ja sivistyspalveluihin sekä peruskuntien vapaa-ehtoisesti tuottamiin työllisyyden edistämisen palveluihin (peruskuntien ohjauksessa olevat työllisyyttä edistävät säätiöt ja yhdistykset, kuntalisän myöntämisen toiminnot, työhönvalmennus, työllisyyden edistämisen ESR-hankkeet, jne). Tämän yhteyden katketessa on vaikea nähdä miten eri oikeushenkilön, eli kuntayhtymän tai vastuukunnan toimintoina toteutettavat lakisääteiset työllisyyspalvelut toimisivat kuntaekosysteemin organisaationa osana, alueen elinvoimaa hallituksen esityksessä tarkoitetulla tavalla vahvistaen.

Kuhmon kaupunki haluaa myös muistuttaa siitä, että käynnissä olevissa Työllisyyden edistämisen kuntakokeiluissa pilotoidaan osaltaan vuoden 2025 uuteen työllisyyspalvelumalliin siirtymistä, ja siten vuonna käytössä olevan 2025 työllisyyspalvelumallin valmistelussa tulisi huomioida Työllisyyden edistämisen kuntakokeilujen käytännön toiminnasta saadut tulokset. Käynnissä olevien Työllisyyden edistämisen kuntakokeilujen valtakunnallisessa ohjausryhmässä on sen kokouksissa käyty läpi työ- ja elinkeinoministeriön viranhaltijoiden esityksiä, joissa on vertailtu eri kuntakokeilualuiden saavuttamia tuloksia mm. työnhakijoiden aktivointiasteen nostamisessa, työnhakijoiden työllistymissuunnitelmien laatimisessa, jne. Näissä vertailuissa kuntien keskinäisen yhteistyösopimuksen pohjalta organisoitunut Kainuun seudun kuntakokeilualue on saavuttanut erittäin hyviä tuloksia, jotka Kuhmon kaupungin näkemyksen mukaan perustuvat kokeilualueen kuntien sopimukselliseen yhteistyöhön. Kainuun seudun kuntakokeilulla ei ole virkasuhteista johtajaa, vaan koordinaattori, jonka tehtävänä on ohjata ja koordinoida kokeilualueen työllisyystoimintoja yhteistyösopimukseen perustuvassa yhteistyössä kokeilualueen muiden kuntien ja niiden operatiivisen työnjohdon kanssa. Vastuuta kokeilun eri työllisyystoiminnoista on yhteistyösopimuksen pohjalta hajautettu kokeilualueen eri kuntiin. Kainuun seudun kuntakokeilu on kuitenkin ollut kokonaisuudessaan siihen osallistuvien kuntien osalta erittäin toimiva. **Edellä esitetyn pohjalta Kuhmon kaupunki katsookin, että työllisyyspalvelujen järjestämisvastuu tulisi tammikuun alussa vuonna 2025 siirtää tasavertaisesti jokaiselle Suomen peruskunnalle, siten että järjestämisvastuun saavat peruskunnat voisivat halutessaan toteuttaa alueellista yhteistyötään sopimus pohjaisesti ja kuntalain mukaan tehtäviensä järjestämisestä sopien.** Hallituksen esityksen toteuttaminen nyt esillä olevassa muodossaan johtaisikin Kuhmon kaupungin näkemyksen mukaan työllisyyspalvelujen järjestämisvastuun siirrossa siirtyvän vallan ja rahoitusvastuun epätasapainoiseen jakautumiseen kuntien kesken. Kuhmon kaupungin käsityksen mukaan myös eduskunnan talousvaliokunta on kiinnittänyt huomiota tähän samaan seikkaan. Toteutuessaan esitetyssä muodossaan ja esitettyine reunaehtoineen hallituksen esitys todennäköisesti kuitenkin johtaisi siihen, että Pohjois- ja Itä-Suomen harvaan asutuilla alueilla työllisyyspalveluiden järjestämisen johto ja päätöksenteko siirtyisivät satojen kilometrien päässä alueiden peruskunnista sijaitseviin maakuntakeskuksiin. **Julkisen vallan käyttöä koskevan subsidiariteettiperiaatteen mukaisesti päätökset tulisi tehdä mahdollisimman lähellä niitä kansalaisia joita päätökset koskevat, siis tässä tapauksessa peruskuntien kuntalaisia.**

Vastuukunnan viranhaltijoiden toimivaltaa tulee voida siirtää peruskunnan viranhaltijoille

Liittyen hallituksen esityksen osioon 2.12, "Kuntiin liittyvää yleislainsäädäntöä", Kuhmon kaupunki haluaa nostaa esille sen että hallituksen esityksen tässä osassa (s.119-120) viitataan kuntalain pykälisiin 7-9, liittyen kunnan järjestämisvastuulla olevien palvelujen tuottamiseen joko yksin tai

yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa. Loogisesti tämä kuntalain kohta aktualisoituu kun muodostettavalla työllisyysalueella käytetään vastuukunnan tai kuntayhtymän toimintamallia, ja Kuhmon kaupunki pitääkin erittäin tärkeänä sitä että säädettävänä oleva laki julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen uudelleen järjestämisestä sisältäisi selkeän maininnan siitä että työllisyysalueella voidaan poiketa kuntalain 8 § 5 momentin mukaisesta viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä. **Kuhmon kaupunki katsoo että käsillä olevaa hallituksen esitystä tulisi muotoilla sisällöltään vielä nykyistä yksityiskohtaisemmaksi siten, että siinä mainittaisiin ja luetteloitaisiin tarkasti kaikki ne viranomaisen toimivallan muodot joiden käyttämisessä voidaan poiketa kuntalain 8 § 5 momentista sekä kyseiset poikkeamistavat käytännössä. Kuhmon kaupungin näkemys on että vuonna 2025 lain voimassa ollessa ja vastuukuntamallia käytettäessä tulisi vastuukuntamallia käyttävän työllisyysalueen kaikkien peruskuntien viran-haltijoiden tulisi olla mahdollista saada täydet ja kokonaiset työvoimaviranomaisen toimintavaltuudet, jos niiden siirtoa koskeva sopimus vastuukunnan kanssa tehdään.** Mainittujen peruskuntien viranhaltijoiden oikeus käyttää vastuukunnan kanssa tehdyn sopimuksen perusteella kaikkia tarpeellisia valtiollisia tietojärjestelmiä (Työmarkkinatori, yleinen avustajajärjestelmä, jne.), tulisi kirjata lakiin, samoin kuin heidän oikeutensa tehdä kaikkia tarpeellisia asiakastyön toimenpiteitä (esim. työllistymissuunnitelmien laatiminen).

Kuntien uusien työllisyyspalvelutehtävien rahoitus

Liittyen käsillä olevaan julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämisvastuun siirtoon kunnille, Kuhmon kaupunki katsoo että valtion tulisi taloudellisesti tukea tähän historiallisen suureen muutokseen valmistautuvia kuntia jo ennen vuotta 2025, allokoimalla tähän tarkoitukseen varoja valtion budjettiin. Muutokseen valmistautuminen ja erityisesti sen onnistunut läpivienti vuoden 2025 alkuun mennessä tuottaa kunnille huomattavia kustannuksia, joita valtion tulisi osaltaan kompensoida, mahdollistamalla rahoituksellaan työllisyyspalveluiden järjestämisvastuun siirtoon liittyvät kuntien muutoshankkeet. Edelleen Kuhmon kaupunki katsoo, että lainvalmistelun nykyisessä vaiheessa esitetyllä tavalla toteutuessaan kuntien uusien työllisyyspalvelutehtävien rahoitus kohdistaisi kohtuuttoman suuria rahoitusvolyymin leikkauksia harvaan asutuilla alueilla sijaitseviin Kainuun kuntiin. Kuhmon kaupungin näkemyksen mukaan olisi toivottavaa että erityisesti pitkien etäisyyksien päässä toisistaan sijaitsevien Itä- ja Pohjois-Suomen kuntien osalta jo suunniteltua työllisyyspalveluiden rahoitus- ja valtionosuusmallia tarkasteltaisiin uudelleen.

Lopuksi Kuhmon kaupunki kiittää eduskunnan hallintovaliokuntaa mahdollisuudesta tulla kuulluksi julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevassa kysymyksessä.

KUHMON KAUPUNKI

Lisätietoja : Juha Heinonen
Työllisyysasiantuntija
Puh. 044-7255231
etunimi.sukunimi@kuhmo.fi
www.kuhmo.fi